

משרד החקלאות ופיתוח הכפר

השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה
המכון הווטרינרי ע"ש קמרון, בית דגן

קדחת חלב בעיזים וכבשים

ד"ר שמוליק זמיר, רופא צאן שו"ט

קדחת חלב הוא מצב של פגיעה בשווי-המשקל של סידן, שווי משקל זה תלוי בספיגה של סידן מהמעיים ובמאגרי הסידן בשלד של בע"ח.

ספיגת סידן מהמעיים מתבצעת ע"י קשירת הסידן לחלבונים נשאים, כשהיצור של אותם חלבונים מבוקר ע"י ויטמין D_3 .

בתחילת התחלובה ישנה עליה פתאומית בדרישות לסידן וזרחן, יכולת ספיגת הסידן מהמעיים גדלה באיטיות רבה יותר מאשר הדרישה לו, הדרישה לסידן גדולה יותר בגזעי עיזים חלבניות כמו: גזעי הזאנן, האלפיני והמכלוא שלהם, מאשר בגזעים שתנובת החלב שלהם נמוכה יחסית, כמו גזע הממבר (עז הרים סורית).

עיזים בעלות תנובת חלב גבוהה עשויות לפתח סינדרום של ירידה חדה ברמת הסידן (hypocalcemic syndrome) הדומה מאוד לקדחת חלב, 1-3 שבועות אחרי ההמלטה.

קדחת חלב יכולה להופיע בעזים לפני ההמלטה, במהלך ההמלטה ו/או יום אחד אחריה, עד שלושה שבועות אחרי ההמלטה ואף מעבר לכך.

עיזים מבוגרות (מעל גיל שלוש שנים) רגישות יותר לקדחת חלב.

קדחת חלב נדירה יחסית בכבשים, אולם כבשה מגזע חלבני כמו גזע האסוף המציגה את הסימנים הקליניים שיתוארו בהמשך, אחרי ההמלטה יש לחשוש בה בקדחת חלב.

סימנים קליניים:

- ירידה בתאבון.
- התנפחות קלה או עצירות.
- הליכה מתנדנדנת ולא יציבה.
- התכווצויות חלשות של הרחם.
- חוסר יכולת לקום.
- ירידה בטמפי הגוף (מתחת ל- $39^{\circ}C$).

העיזים החולות עשויות להראות מנומנמות, כשהן שוכבות על חזן, כשצווארן מוטה לאחור לאורך צד הגוף. במצבים קשים יותר העיזים עשויות לשכב על צידן, שכיבה המלווה בהתכווצויות שרירים, ולעיתים העיזים צועקות.

משרד החקלאות ופיתוח הכפר

השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה
המכון הווטרינרי ע"ש קמרון, בית דגן

אבחון: האבחון נעשה עפ"י הסימנים הקליניים ומדידת רמת הסיידן בדם. רמת הסיידן בדם יורדת מ-
9.9 mg/dl והיא עשויה להגיע עד ל- 3.75 mg/dl.

טיפול: הטיפול המומלץ הוא מתן תוך ורידי איטי של קלציום בורוגלוקונט, יש לטפטף כמות של 100 –
50 מ"ל.

תגובה מהירה לטיפול תאשר את האבחנה של קדחת חלב.
(חשוב שמתן הסיידן לתוך הוריד יעשה ע"י וטרינר בטפטוף איטי תוך הקשבה בעזרת מסכת
(סטטוסקופ) לקצב הלב שכן טפטוף מהיר יגרום לעליה בקצב הקוצב הטבעי של הלב מה שיגרור בהכרח
עליה בקצב הלב עד למצב של פירפור עליות ומוות).
ניתן להוסיף גם קלציום במתן תת עורי, ההמלצה למגדלים, עד להגעתו של הווטרינר, לתת סיידן רק
במתן תת עורי.
מנסיוני, במקרים של עדרי עיזים נחלבות שבהם היו מקרים רבים של קדחות חלב אחרי ההמלטה,
הוספה של סיידנית למנת החולבות פתרה את הבעיה.
הוספת הסיידנית חשוב שתעשה עם הוטרינר המטפל ומדריך הזנה.

מניעה: מסתבר שהגורם החשוב ביותר למניעת קדחת חלב הוא שמירה על יחס נכון של קטיונים
לאניונים במנה:

(Na + K)

(Cl + S) זה נעשה ע"י החמצה של מנת ההכנה להמלטה ע"י הוספת מלחים אניונים.
רכוז נכון של מגנזיום במנה חשוב לניוד של סיידן ממח העצם לדם.

אין להאכיל את העיזים במנה שרמת הסיידן בה נמוכה לפני ההמלטה כפי שזה נעשה בפרות, שכן רמת
סיידן נמוכה במנת העיזים והכבשים עשויה לגרום לירידה ברמת הסיידן בדמן וכתוצאה מכך לקדחת
חלב.

סיכום: למרות שהגורמים לקדחת חלב אינם ברורים כל צרכם, יש להרכיב מנה מתאימה ונכונה לעיזים
הנחלבות, על מנת למנוע את התחלואה.
בכל מקרה של חשד לקדחת חלב יש להזעיק וטרינר על מנת שיאשר/ ישלול את האבחנה ובמקרה
הצורך יתן את הטיפול המתאים.

קדחת חלב בעיזים וכבשים/ מחלות צאן